

Nr 160

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen (1938: 121) om hittegoods, m. m.; given Stockholms slott den 7 november 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i lagen (1938: 121) om hittegoods,
- 2) lag om ändring i lagen (1967: 420) om flyttning av fordon i vissa fall.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Lennart Geijer

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt hittegodslagen gäller vissa tidsfrister, inom vilka ägare resp. upphittare har att göra gällande sin rätt till hittegoods. Fristerna är f. n. sex månader för okänd ägare samt tre månader för känd ägare och upphittare. I propositionen föreslås att tiderna förkortas till tre månader resp. en månad. Motsvarande ändring förordas i fråga om tidsfristerna för ägare i lagen om flyttning av fordon i vissa fall.

1) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

Härigenom förordnas, att 4 och 10 §§ lagen (1938:121) om hittegods skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.¹

Varder ägare till hittegods ej känd inom *sex* månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom *tre månader* från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gällda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom *tre månader* efter anmaning gällda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset, *efter avdrag av nämnda kostnader*, tillfalla kronan.

Varder ägare till hittegods ej känd inom *tre* månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom *en månad* från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gällda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom *en månad* efter anmaning gällda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset tillfalla kronan.

10 §.

Konungen äger meddela erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag.

Konungen *eller, efter Konungens bemyndigande, rikspolisstyrelsen* äger meddela erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970. Äldre bestämmelser om tidsfrister gäller fortfarande beträffande hittegods, varom anmälan gjorts hos polismyndighet före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1954: 92.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen (1967:420) om flyttning av fordon i vissa fall

Härigenom förordnas, att 7 § lagen (1967:420) om flyttning av fordon i vissa fall skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Är ägare av fordon som förvaras på särskild uppställningsplats ej känd, när *sex* månader förflutit från den dag då flyttningen kungjordes, eller har fordonet ej avhämtats inom *tre månader* från det ägaren mottog underrättelse om flyttningsbeslutet eller måste ägaren eljest anses ha uppgivit sin rätt till fordonet, tillfaller det kommunen, om beslutet verkställts av kommunal myndighet, och i annat fall staten.

Är ägare av fordon som förvaras på särskild uppställningsplats ej känd, när *tre* månader förflutit från den dag då flyttningen kungjordes, eller har fordonet ej avhämtats inom *en månad* från det ägaren mottog underrättelse om flyttningsbeslutet eller måste ägaren eljest anses ha uppgivit sin rätt till fordonet, tillfaller det kommunen, om beslutet verkställts av kommunal myndighet, och i annat fall staten.

Fordonsvrak som — — — eller staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970. Äldre lag gäller fortfarande beträffande fordon som flyttats före ikraftträdandet.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 30 oktober 1969.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LÄNGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *förkortning av förvaringstiderna i hittegodslagen, m. m.*, och anför.

Inledning

Med anledning av olika framställningar till Kungl. Maj:t under senare år har inom justitiedepartementet av särskild utredningsman upprättats en promemoria med förberedande utkast till lag angående ändring i lagen (1938: 121) om hittegoods (stencil Ju 1968: 12). Promemorian innehåller bl. a. förslag om förkortning av gällande tider för förvaring av hittegoods och om viss ändring av reglerna angående kostnaderna i samband med omhändertagande av hittegoods. Därjämte förordas en ändring i lagens bestämmelse om tillämpningsföreskrifter.

Efter remiss har rikspolisstyrelsen avgett yttrande över promemorian. Styrelsen har bifogat yttranden från länspolischeferna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län samt polischeferna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Flera länspolischefer har i sin tur bifogat yttranden från lokala polismyndigheter.

Med anledning av förslaget om kortare förvaringstider för hittegoods har inom kommunikationsdepartementet upprättats en promemoria (RS 3880/69) angående ändring av 7 § lagen (1967: 420) om flyttning av fordon i vissa fall. Promemorian innehåller förslag att de i nämnda lagrum föreskrivna förvaringstiderna anpassas till de tidsfrister som förordats för hittegodslagens del.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av riksåklagaren,

rikspolisstyrelsen, Svenska kommunförbundet, Motororganisationernas samarbetsdelegation och Sveriges trafikbilägares riksorganisation. Rikspolisstyrelsen har bifogat yttranden från Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt.

Jag anhåller att nu få ta upp de förut angivna frågor som behandlas i de båda promemoriorna.

Nuvarande ordning m. m.

Den som hittar något skall enligt *hittegodslagen* anmäla fyndet hos polismyndighet. Om ägaren är känd, kan upphittaren i stället underrätta honom. När anmälan om hittegods skett, skall polismyndigheten kungöra fyndet på lämpligt sätt eller, när ägaren är känd, underrätta honom. Upphittaren kan överlämna hittegodset till polismyndighet, som även annars får ta hand om egendomen när det anses påkallat. Enligt 4 § (ändrad 1954: 92) skall hittegodset tillfalla upphittaren bl. a. i fall då ägaren inte blir känd inom sex månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet eller då ägaren inte ger sig till känna inom tre månader från det han av polismyndighet underrättats om fyndet. Är upphittad egendom i polismyndighets vård och underlåter upphittaren att inom tre månader efter anmaning betala myndighetens kostnader i anledning av fyndet, tillfaller godset staten efter avdrag för nämnda kostnader.

Kungl. Maj:t kan enligt 10 § *hittegodslagen* meddela behövliga tillämpningsföreskrifter till lagen. Med stöd av denna bestämmelse har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelsen (1938: 677) med vissa föreskrifter rörande polismyndighets befattning med hittegods (ändrad 1964: 598). Kungörelsen innehåller bl. a. bestämmelser om skyldighet för polismyndighet att föra bok över hittegods, om underrättelser till ägare och upphittare samt om försäljning av hittegods.

För sådan egendom, som tillvaratagits på fortskaffningsmedel i allmän trafik eller på trafikföretags område, skall enligt 7 § *hittegodslagen* gälla de föreskrifter som kan ha meddelats i särskilda författningar. Enligt 97 § järnvägstrafikstadgan (1966: 202), jämförd med 24 § samma stadga och därtill anslutande normalvillkor art. 100, gäller att borttappade eller kvarglömda föremål som omhändertagits i järnvägs fortskaffningsmedel eller inom järnvägs område tas i förvar av järnvägen. Saknas upplysning om ägaren kan järnvägen sälja egendomen efter tre månader från tillvaratagandet. Samma tidsfrist föreskrevs i 38 § i den tidigare gällande järnvägstrafikstadgan (1925: 348). Föreskrifterna i sistnämnda paragraf är enligt särskilda kungörelser (1943: 58 resp. 1948: 657) tillämpliga vid spårvägar och omnibuslinjer samt vid luftfart i linjetrafik eller inom flygplats.

Preklusionstiden för okänd ägare i 4 § *hittegodslagen* var ursprungligen ett år. Med anledning av olika framställningar till Kungl. Maj:t sänktes fris-

ten år 1954 till sex månader (1954: 92). Som skäl för ändringen åberopades att städer och andra större samhällen hade betydande svårigheter att anskaffa tillräckliga förvaringsutrymmen för den allt större mängden av hittegods. Särskilt besvärande var förhållandena i Stockholm. Reformen betecknades som ett provisorium i avvaktan på en mera fullständig revision av hittegodslagstiftningen. Det ansågs inte finnas tillräckliga skäl att ändra övriga preklusionsfrister i lagen (prop. 1954: 88 s. 7).

I december 1964 överlämnade Stockholms stads rätts- och polisdirektion till Kungl. Maj:t ett betänkande från en av direktionen tillsatt kommitté för utredning av förenklingar i hittegodsrörelsen. I betänkandet lämnades vissa statistiska uppgifter rörande förhållandena i Stockholm. Kommittén uppgav att där årligen redovisades cirka 30 000 hittegodsposter. År 1961 återgick 35 % av posterna till ägaren, 23 % tillföll upphittaren och 42 % såldes på auktion med ett medelvärde av tre kronor 8 öre per post. Av ägare, som blev kända, anmälde sig 90 % inom den första månaden från registreringsdagen, 5 % under den andra månaden och 1 % under den tredje månaden. Av upphittarna kom 65 % inom den första månaden från anmaningsdagen, 16 % under den andra månaden och 10 % under den tredje månaden.

Kommittén framhöll att praktiskt taget samtliga hittegodsmagasin i större och medelstora städer arbetade under besvärande lokalförhållanden. Utvecklingen hade gått därhän att det framstod som synnerligen angeläget att tidsfristen i 4 § hittegodslagen för okänd ägare förkortades från sex till tre månader. Övriga preklusionstider i paragrafen borde förkortas från tre till en månad.

Enligt *lagen om flyttning av fordon i vissa fall* har polismyndighet och i en del fall vägförvaltning eller kommunal myndighet rätt att när vissa allmänna intressen påkallar det flytta fordon från den plats där det är uppställt. Rätt till flyttning av fordon föreligger om fordonet är uppställt så att fara för trafikolycka uppstår eller betydande hinder uppkommer i trafiken, om fordonet är uppställt i strid mot föreskrifter angående uppställning av fordon så att renhållning, snöröjning eller annat arbete på väg avsevärt försvåras eller om fordonet måste anses övergivet. Fordon som flyttas skall i första hand ställas upp så nära den plats där det påträffats, att det lätt kan återfinnas. Kan detta inte lämpligen ske eller finns anledning att anta att fordonet är övergivet skall fordonet flyttas till och förvaras på särskild uppställningsplats, för vilken kommun, polismyndighet eller vägförvaltning skall svara. Fordonsvrak — dvs. övergivet fordon av uppenbarligen ringa eller inget värde — skall emellertid efter flyttningen skrotas eller undanskaffas på annat sätt. Det åligger polismyndigheten, till vilken alla flyttningar skall rapporteras, att underrätta ägaren om flyttningen. Är ägaren okänd och har det blivit nödvändigt att flytta fordonet till särskild uppställningsplats, skall polismyndigheten utan dröjsmål kungöra flyttningen i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt och i övrigt vidta de fort-

satta undersökningar och andra åtgärder som kan anses påkallade för att göra en underrättelse möjlig.

Enligt 7 § flyttningslagen gäller att fordon som förvaras på särskild uppställningsplats tillfaller staten eller i vissa fall kommunen, om ägaren inte blivit känd inom sex månader från den dag då flyttningen kungjordes eller om fordonet inte hämtats inom tre månader från den dag då känd ägare mottog underrättelse om flyttningsbeslutet eller om det av andra skäl måste anses klart att ägaren uppgivit sin rätt till fordonet.

I förarbetena till lagen framhöll dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet (prop. 1967: 107 s. 45) att det måste finnas en tidsgräns inom vilken en ägare kan göra gällande sina anspråk på ett förvarat fordon. Fristen borde bestämmas så att förvaringen inte blev orimligt betungande för myndigheterna men borde samtidigt tillgodose rättssäkerhetens krav. Särskilt innan förfarandet enligt den nya lagstiftningen hunnit bli mera allmänt känt måste de praktiska svårigheterna av en lång förvaringstid träda i bakgrunden. De aktuella fristerna borde därför bestämmas i enlighet med motsvarande respittider i hittegodslagen dvs. till sex resp. tre månader. Sedan man fått erfarenhet av den nya lagstiftningen kunde det finnas anledning att ompröva tidernas längd. Ett givet tillfälle härför skulle yppa sig om arbetet på en revision av hittegodslagstiftningen skulle komma att leda till förkortning av respittiderna för ägare av sådant gods. Vid utskottsbehandlingen av flyttningslagen i riksdagen (1LU 1967: 39) reserverade sig en minoritet inom utskottet för en begränsning av tiderna till tre resp. en månad.

Departementspromemoriorna

Enligt *justitiedepartementets promemoria* torde i Stockholm helt få ägare till hittegoods bli kända efter det att de första tre månaderna förflutit från det att hittegoods anmäls hos polismyndigheten. Förhållandet kan antas vara likartat i hela landet. Vilken preklusionstid som än bestäms kan det enligt promemorian inträffa att ägaren till en förlorad sak blir känd först efter tidens utgång och därför förlorar sin rätt till egendomen. Det kan med skäl ifrågasättas om det är rimligt att förvara en stor mängd hittegoods under tid då — fränsett undantagsfall — ingenting inträffar som belyser vem egendomen tillhör. Den ovissa utsikten att någon enstaka ägare kan bli känd är inte tillräckligt skäl för att förvara hittegoods längre än tre månader. Mot nuvarande förvaringstid talar också att förvaringen av hittegoods medför betydande kostnader och tar avsevärda utrymmen i anspråk. Hyreskostnaden för förvaring av hittegoods, inklusive cyklar och mopeder, uppgick sålunda år 1967 i Stockholm till cirka 34 000 kr. Vid flyttning av hittegodsmagasinet till nya lokaler kan hyreskostnaderna beräknas stiga till minst 55 000 kr. Om preklusionsfristen för okänd ägare minskas till tre månader, kommer dessa kostnader schematiskt sett att kunna nedbringas till hälften. En viss

sänkning av personalkostnaderna kommer också att ske. Dessutom minskas svårigheterna att anskaffa lämpliga lokaler.

Med hänsyn till det anförda föreslås i promemorian att preklusionsfristen för okänd ägare bestäms till tre månader. Det påpekas att denna tidrymd överensstämmer med den tid under vilken trafikföretagen är skyldiga att bevara hittegodts.

Rörande preklusionsfristerna för känd ägare och för upphittare anføres att en förkortning av tiderna visserligen får underordnad betydelse från kostnadssynpunkt. Tre månader synes dock vara en onödigt lång tid. Det förordas att fristerna förkortas till en månad från det vederbörande fått underrättelse om fyndet resp. anmaning att betala polismyndighets kostnader.

Regeln i 4 § hittegodslagen att polismyndighets kostnad skall dras av, när hittegodts tillfaller staten, saknar betydelse efter polisväsendets förstatligande. I promemorian föreslås därför att bestämmelsen får utgå.

Vidare framhålls i promemorian att det efter rikspolisstyrelsens tillkomst inte är påkallat att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser i de ämnen som regleras i hittegodskungörelsen. Kungl. Maj:t bör därför genom ändring i 10 § hittegodslagen få befogenhet att bemyndiga rikspolisstyrelsen att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen.

Lagändringarna bör enligt promemorian träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till den försämrade rättsställning för ägare och upphittare, som blir en följd av de förkortade preklusionsfristerna, föreslås emellertid en övergångsbestämmelse av innebörd att de nya förvaringstiderna inte skall gälla i fråga om hittegodts, som anmälts till polismyndighet före ikraftträdandet.

I *kommunikationsdepartementets promemoria* hänvisas till förslaget om sänkning av förvaringstiderna i hittegodslagen och till föredragande departementschefens tidigare redovisade uttalanden vid tillkomsten av lagen om flyttning av fordon i vissa fall. Mot bakgrund härav synes förvaringstiderna i 7 § flyttninglagen nu böra omprövas. Det torde enligt promemorian inte finnas anledning att föreskriva olika förvaringstider, bestämda efter fordonsens värde. En sådan gränsdragning skulle kunna vålla praktiska olägenheter utan att medföra några mera påtagliga fördelar. Det förordas att tidsfristerna, i överensstämmelse med vad som har föreslagits för hittegodslagens del, sänks till tre resp. en månad.

Remissyttrandena

De föreslagna ändringarna i *hittegodslagen* har så gott som genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran under remissbehandlingen. På flera håll framhålls att en förkortning av förvaringstiderna är angelägen. Förslaget torde enligt *rikspolisstyrelsen* i stor utsträckning kunna avhjälpa de svårigheter som nuvarande preklusionsfrister innebär från förvaringssynpunkt.

Polischefen i Stockholm uttalar viss tveksamhet om en förkortning av tremånadersfristerna för känd ägare och upphittare till en månad skulle kunna medföra svårigheter för vederbörande att bevaka sin rätt i samband med semestrar och andra ledigheter som överstiger en månad. Han anser dock att det rimligen kan förutsättas att den som under så lång tid är borta från sin reguljära adress på något sätt bevakar sina angelägenheter. Han hyser därför inga betänkligheter mot förslaget.

Polischefen i Västerås anser att fristen för okänd ägare kan sänkas till två månader. Det värdefulla hittegodset brukar nämligen hämtas så gott som omedelbart, medan det mindre värdefulla ligger kvar hos polisen.

Förslaget till ändringar i *flyttningslagen* har genomgående godtagits av remissinstanserna. Enligt *riksåklagaren* är betänkligheterna mot en förkortning av förvaringstiderna mindre när det gäller fordon, som är registreringspliktiga och även i övrigt vanligen lätt identifierbara, än när det gäller hittegods i allmänhet.

Rikspolisstyrelsen redogör för erfarenheterna av tillämpningen av flyttningslagen. Särskild uppställningsplats för flyttade fordon finns i polisdistrikten i Stockholm, Göteborg och Malmö. I de flesta andra polisdistrikt har kommunerna inte kunnat tillhandahålla uppställningsplatser. Förvaringen av fordonen har därför i dessa polisdistrikt fått lösas på annat sätt, vilket bl. a. medfört onödigt höga kostnader och otillfredsställande bevakning av fordonen. Under år 1968 har i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt med stöd av flyttningslagen flyttats 4 842 fordon. I övriga polisdistrikt har flyttningar skett endast i undantagsfall. Flertalet av de i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt flyttade fordonen — cirka 95 % — har antingen avhämtats inom några få dagar eller skrotats. Endast 13 fordon har avhämtats efter en förvaringstid överstigande tre månader. Totala antalet omhändertagna fordon i landet med en längre förvaringstid än tre månader torde således vara ringa med hänsyn till att de flesta flyttningarna av fordon äger rum i de tre största polisdistrikten.

Departementschefen

Ursprungligen gällde enligt *hittegodslagen* att ägare till omhändertaget hittegods förlorade sin rätt till egendomen om han inte blev känd inom ett år från det fyndet anmäldes till polismyndighet. Småningom visade det sig att städer och andra större samhällen hade betydande svårigheter att anskaffa tillräckliga och lämpliga lokaler för den allt större mängden av hittegods. År 1954 var förvaringsförhållandena särskilt i Stockholm så besvärande att en förkortning av preklusionsfristen för okänd ägare ansågs nödvändig. Tidsfristen sänktes då till sex månader. Ändringen betecknades som ett provisorium i avvaktan på en mera genomgripande reformering av hittegodslagstiftningen. Med hänsyn härtill ansågs det inte tillrådligt att då överväga en ännu kortare preklusionstid.

En allmän revision av hittegodslagstiftningen bör tills vidare stå tillbaka för mera angelägna arbetsuppgifter. Emellertid har utvecklingen efter år 1954 varit sådan att hittegodsförvaringen alltjämt tar oproportionerligt stora utrymmen i anspråk och medför betydande kostnader. Särskilda olägenheter förorsakas av det ökande antalet tillvaratagna cyklar och mopeder. En förkortning av preklusionsfristen skulle medföra en betydande lättnad i förvaringssituationen. Bl. a. mot bakgrund härav förordas i den inom justitiedepartementet upprättade promemorian att preklusionstiden för okänd ägare förkortas till tre månader. Förslaget har mottagits positivt vid remissbehandlingen.

Enligt tillgängliga statistiska uppgifter beträffande hittegodsrörelsen i Stockholm anmälde sig år 1961 mer än 95 % av de ägare, som överhuvudtaget gav sig till känna, inom tre månader från det att hittegodset registrerades hos polisen. Ingenting tyder på att förhållandena härvidlag skulle ha blivit väsentligt annorlunda under senare år eller att läget är ett annat i andra delar av landet. Mot bakgrund härav kan en lagändring i enlighet med förslaget enligt min mening inte antas medföra några beaktansvärda olägenheter. I och för sig skulle kunna tänkas att man behåller nuvarande sexmånaderstid i fråga om hittegods av mera värdefull beskaffenhet. Det möter emellertid vissa svårigheter att fastställa en från alla synpunkter lämplig värdegräns. Såsom har påpekats under remissbehandlingen torde det vidare förhålla sig så att ägare till värdefullare hittegods brukar ge sig till känna inom helt kort tid efter det att egendomen tagits omhand. I sammanhanget förtjänar vidare erinras om att en förvaringstid av tre månader redan nu gäller för egendom som har tillvaratagits på järnväg, buss eller flygplan. Jag vill mot bakgrund av det sagda ansluta mig till promemoriaförslaget om generell förkortning av preklusionsfristen i hittegodslagen för okänd ägare från sex till tre månader.

Hittegodslagen innehåller vissa ytterligare preklusionsfrister. Sålunda förlorar känd ägare sin rätt till hittegods, om han inte ger sig till känna inom tre månader från det han fått underrättelse om fyndet. Går ägares rätt till hittegods förlorad, tillfaller godset upphittaren. Som förutsättning gäller dock att denne betalar polismyndighetens kostnad för förvaring av egendomen inom tre månader efter anmaning därom. I annat fall tillfaller egendomen staten.

Angivna båda tidsfrister har varit oförändrade alltsedan hittegodslagen kom till. I departementspromemorian förordas att de sätts ned till en månad. Förslaget har godtagits under remissbehandlingen.

Även en sådan reform skulle innebära en viss lättnad i nuvarande besvärande situation i fråga om förvaring av hittegods. Från rättssäkerhetssynpunkt kan inte resas några invändningar mot reformen. Jag biträder därför förslaget.

I detta sammanhang bör uppmärksammas att tidsfristerna räknas från det att vederbörande rättsägare fått del av underrättelsen resp. anmaningen.

Sådana meddelanden som det här gäller bör enligt tillämpningskungörelsen till hittegodslagen lämnas i rekommenderat brev, om inte annat sätt befinnes lämpligare. Med den föreslagna förkortningen av tidsfristen kan det finnas anledning att överväga en ändring av denna föreskrift i syfte att garantera att meddelandet verkligen når adressaten.

Nuvarande bestämmelse i 4 § hittegodslagen om att polismyndighetens kostnader skall dras av när hittegods tillfaller staten saknar praktisk betydelse efter polisväsendets förstatligande. Såsom föreslagits i promemorian bör föreskriften utgå.

Enligt 10 § hittegodslagen meddelar Kungl. Maj:t tillämpningsföreskrifter till lagen. Jag biträder förslaget i promemorian att paragrafen ändras så, att Kungl. Maj:t skall kunna delegera nämnda befogenhet till rikspolisstyrelsen.

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1970. I promemorian föreslås en övergångsbestämmelse av innebörd att hittillsvarande tidsfrister för ägare och upphittare skall gälla i fråga om hittegods, som anmälts till polismyndighet före ikraftträdandet. I och för sig talar vissa skäl för en mera nyanserad reglering av övergångsförhållandena. Eftersom frågan saknar större praktisk betydelse finner jag emellertid förslaget kunna godtas.

Enligt *lagen om flyttning av fordon i vissa fall* får polismyndighet eller vissa andra myndigheter under särskilda förutsättningar flytta fordon från plats där det påträffas till särskild uppställningsplats för att förvaras där. Vissa tidsgränser är bestämda inom vilka ägaren kan göra anspråk på förvarat fordon. Vid lagens tillkomst år 1967 ansågs det påkallat med en förhållandevis lång förvaringstid under en övergångsperiod innan förfarandet enligt den nya lagen blivit allmänt känt. Fristerna bestämdes därför i överensstämmelse med preklusionsfristerna i hittegodslagen. Förvarat fordon tillfaller sålunda staten eller i vissa fall kommunen, om ägaren inte blir känd inom sex månader från den dag då flyttningen kungjordes eller om fordonet inte hämtats inom tre månader från den dag då känd ägare delgavs underrättelse om flyttningsbeslutet. Föredragande departementschefen framhöll emellertid, att ett givet tillfälle att ompröva fristerna skulle inträffa om motsvarande respittider i hittegodslagen skulle komma att förkortas.

Enligt den inom kommunikationsdepartementet upprättade promemorian bör förvaringstiderna i flyttninglagen anpassas till vad som föreslagits för hittegodslagens del, dvs. sänkas till tre månader resp. en månad. Förslaget har allmänt godtagits vid remissbehandlingen.

Av rikspolisstyrelsens yttrande framgår att de flesta flyttningar av fordon sker i de tre största städerna. Där avhämtades i fjol det alldeles övervägande antalet fordon, vilkas ägare gav sig till känna, inom några få dagar. Bara i undantagsfall hämtade ägaren fordonet efter mer än tre måna-

der. Vidare framgår av yttrandet att man på många andra håll haft svårt att ordna med förvaring av flyttade fordon. Frågan har då fått lösas på sätt som medfört onödigt höga kostnader och otillfredsställande bevakning av fordonen.

Mot bakgrund av dessa förhållanden anser jag att goda skäl talar för de föreslagna förkortningarna av förvaringstiderna och att en sådan reform kan genomföras utan betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. Som framhållits i departementspromemorian finns inte heller i fråga om flyttade fordon anledning att föreskriva olika förvaringstider beroende på fordonens värde. Jag biträder därför promemorieförslaget.

Ändringarna bör träda i kraft samtidigt som motsvarande ändringar i hittegodslagen, dvs. den 1 januari 1970. Jag föreslår en övergångsbestämelse motsvarande den som jag har förordat för hittegodslagens del.

I fråga om ändringarna i flyttningsslagen har jag samrått med chefen för kommunikationsdepartementet.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) *lag om ändring i lagen (1938: 121) om hittegoods,*
- 2) *lag om ändring i lagen (1967: 420) om flyttning av fordon i vissa fall.*

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.¹

Jag hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

¹ Bilagan, som är likalydande med de vid propositionen fogade förslagen har uteslutits här.

*Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 6 november 1969.***Närvarande:**

f. d. justitierådet LIND,
regeringsrådet MARTENIUS,
justitierådet BERNHARD,
justitierådet HESSER.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 30 oktober 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlålande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i lagen (1938: 121) om hittegoods* och 2) *lag om ändring i lagen (1967: 420) om flyttning av fordon i vissa fall*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Helga Rossipal.

*Lagrådet yttrade:***Förslaget till lag om ändring i lagen om hittegoods**

Förslaget avser förkortning av vissa preklusionstider som finns angivna i lagen om hittegoods.

De rättsliga frågor som kan uppkomma i förevarande sammanhang torde i flertalet fall sällan ställas på sin spets, eftersom värdet av hittegoods oftast är ringa och polisen i sin befattning med hittegoods i flera avseenden, t. ex. i fråga om sättet att underrätta rättsägare och beträffande försäljning av hittegodset, har ett visst utrymme att förfara efter omständigheterna. Detaljreglerna i lagstiftningen om hittegoods har såtillvida ett begränsat praktiskt intresse. Stundom kan emellertid hittegoods ha ett stort värde och frågan vem hittegodset slutligen skall tillfalla — ägaren, upphittaren eller staten — blir då ekonomiskt betydelsefull för intressenterna. Det är därför nödvändigt att reglerna utformas under hänsynstagande till att de måste utgöra ett tillräckligt underlag för att lösa de konflikter som kan uppstå i sådana fall, trots att dessa ej förekommer ofta i praktiken.

Vid preklusion av rättigheter är av betydelse icke blott preklusionstidens längd utan även den tidpunkt från vilken tidsfristen skall räknas. Entydiga

bestämmelser i sistnämnda avseende blir särskilt viktiga när preklusionstiden är kort. Då i förevarande lagstiftningsärende föreslås mycket korta preklusionstider, både i fråga om den rätt som ägare av upphittat föremål har till detta och beträffande upphittares rätt, synes frågan om hur utgångspunkten för dessa tidsfrister skall fastställas påkalla särskild uppmärksamhet.

De tidsfrister det här gäller avser dels ägarens rätt i fall när denne är okänd, dels ägarens rätt i fall när han är känd och dels upphittarens rätt.

Vad först angår preklusionstiden för okänd ägare märkes att denna frist — för närvarande sex och enligt förslaget tre månader — icke räknas från det kungörande av fyndet som polismyndighet enligt 1 § andra stycket är skyldig att företa utan från den tidpunkt då fyndet anmäldes hos polismyndighet, 4 §. Anledningen härtill är, enligt vad som uttalades vid lagens tillkomst, att viss form inte föreskrivits för fyndets kungörande; det tillades att detta inte synes innebära någon obillighet mot ägaren, då han på grund av lagens regler vet att han bör vända sig till polismyndighet med förfrågan om förlorat gods (NJA II 1938 s. 752 och 754). Med den nu föreslagna ändringen beträffande preklusionstidens längd måste ägaren alltså räkna med att han kan gå miste om sin rätt redan tre månader från det han förlorade godset. I detta sammanhang kan anmärkas att med uttrycket i 4 § »Varder ägare till hittegodset ej känd» tydligen närmast åsyftas att ägaren ej blivit känd för den polismyndighet hos vilken fyndet anmälts. Men förlusten av en sak kan ha anmälts hos en annan polismyndighet exempelvis om ägaren är bosatt på en annan ort än den där saken hittades. I sådana fall kan inträffa att förstnämnda polismyndighet, i ovetskap om anmälningen av förlusten, handlägger ärendet såsom om ägaren inte är känd. — Den nu föreslagna förkortningen av preklusionstiden för okänd ägare kan medföra ökade risker för att hittegodsets ägare lider rättsförlust. Med hänsyn till vad departementschefen anfört till stöd för förslaget i denna del anser lagrådet dock — ehuru inte utan tvekan — att förslaget bör kunna godtas.

Vad härefter angår preklusionstiden för känd ägare och för upphittare — denna är i båda fallen för närvarande tre månader och enligt förslaget en månad — föreskriver 4 § att tiden räknas, när det gäller ägaren från det denne av polismyndigheten underrättats om fyndet och när det gäller upphittaren från polismyndighetens anmaning till honom att betala polismyndighetens kostnader i anledning av fyndet. Om sättet för underrättelse och anmaning finns i tillämpningskungörelsen endast bestämmelser att meddelande bör ske genom rekommenderat brev, om inte annat sätt finnes lämpligare.

Frågan om innebörden av bestämmelsen att preklusionstiden räknas från det att ägaren underrättats om fyndet har inte direkt behandlats i förarbetena till lagen. I den departementspromemoria, som låg till grund för lag-

stiftningen, angavs emellertid i anslutning till promemorians förslag i här ifrågavarande avseende att endast underrättelse av polismyndighet, ej underrättelse av upphittaren eller på annan väg erhållen kännedom om fyndet, bör tillerkännas verkan beträffande preklusion. Det framhölls i anslutning härtill att även i det fall att ägaren, då fyndet göres, är känd för upphittaren och av denne underrättas om fyndet (jfr 1 § första stycket andra punkten) upphittaren bör, om ägaren ej löser godset, kunna senare anmäla fyndet hos polismyndigheten som genom underrättelse till ägaren kan bringa preklusionstiden att löpa (NJA II 1938 s. 753). Promemorians förslag till lagstiftning godtogs på denna punkt av departementschefen med den mindre ändringen, att ägaren skulle gå förlustig sin rätt till godset om han ej kommer inom tre månader från det han av polismyndigheten underrättats om fyndet medan han enligt promemorians förslag inom tre månader skulle ha underlåtit »att lösa godset eller ställa säkerhet för lösensumman» (a.a. s. 754). Det torde med anledning av vad sålunda förekommit få antas att lagstiftaren avsett att tämligen stränga krav borde uppställas på arten av den underrättelse från polismyndighetens sida som skall ligga till grund för bestämmande av preklusionstidens utgångspunkt.

I förevarande remissprotokoll har departementschefen anfört att preklusionsfristerna räknas från det att vederbörande rättsägare fått del av polismyndighetens underrättelse resp. anmaning. Detta uttryckssätt synes ge vid handen att lagens innebörd anses vara att preklusionstid icke börjar löpa förrän polismyndighetens meddelande kommit vederbörande till handa.

Huruvida lagen verkligen är att förstå så att preklusionstid inte under några omständigheter kan börja löpa om vederbörande ej personligen fått del av meddelandet är dock i någon mån tveksamt. Lagens mening skulle kunna vara den, att preklusionstid i vissa fall börjar löpa även om så icke är händelsen men t. ex. sådana åtgärder som enligt 33 kap. rättegångsbalken konstituerar delgivning har iakttagits. Hos lagrådet har upplysts att tillämpningsbestämmelserna i praktiken i Stockholm tillämpas så, att om rekommenderat brev ej återkommer, underrättelse resp. anmaning anses ha ägt rum. I många fall sänds underrättelse i vanligt lösbrev, och även då anses underrättelse ha ägt rum om brevet ej återkommer. I fall då brev som här avses återkommer söker man finna vederbörandes nya adress. Får man reda på denna, sänds nytt brev. Om praxis i övriga delar av landet saknas uppgifter.

Emellertid är i förevarande fall fråga om en principiellt så betydelsefull rättsföljd som preklusion, och denna kan i det enskilda fallet, såsom inledningsvis påpekats, gälla rätten till hittegods av betydande värde. Lagrådet anser för sin del att bestämmelsen bör tolkas så att preklusionsfrist ej börjar löpa förrän polismyndighetens meddelande kommit rättsägaren till handa. Denna tolkning stämmer också bäst med det i 4 § använda uttrycket »tre månader från det han av polismyndighet underrättats» (jfr motsvaran-

de uttryck 7 § flyttningslagen »från det ägaren mottog underrättelse om flyttningsbeslutet»).

Det kan anmärkas att denna ståndpunkt innebär att i vissa, låt vara sällsynta fall preklusionsfrist ej börjar löpa trots att polismyndigheten vidtagit föreskrivna åtgärder, och att preklusion sålunda aldrig inträder. Det är å andra sidan tydligt att polismyndigheten i dessa fall ej kan för all framtid bevara hittegodset; den omständigheten att preklusion inte inträtt kan ej vara hinder för att godset säljes med stöd av 2 §, om förutsättningar för sådan försäljning föreligger.

Med den uppfattning i fråga om utgångspunkten för de nu berörda preklusionsfristerna som lagrådet här redovisat har lagrådet ej något att erinra mot att dessa förkortas på det sätt som föreslagits.

Förslaget till lag om ändring i lagen om flyttning av fordon i vissa fall

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 7 november 1969.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslagen till

- 1) lag om ändring i lagen (1938: 121) om hittegods,
- 2) lag om ändring i lagen (1967: 420) om flyttning av fordon i vissa fall.

Föredraganden redogör för lagrådets utlåtande samt hemställer att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga lagförslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten